

מראי מקומות- חולין ט"ז

דהחילוק הוא בין גלגול ראשון ובין אח"כ, ולמה לא פי' ג"כ אם המים קרוב לגלגול או לא. ותי' דס"ל לרש"י שיש חילוק בין שחיטה ובין רציחה, דלענין רציחה לא יהי' שייך לחלק בין גלגול הראשון ובין גלגולים אחרים, דהא סכ"ס בר מכוחו, וסגי בזה לחייבו על רציחה. אבל לענין שחיטה צריך להיות כוחו ממש, בזה יש לחלק בין גלגול ראשון ובין אח"כ, דרק ע"י גלגול ראשון נחשב כח גברא לענין שחיטה. ולכן לענין שחיטה באמת הי' יכול רש"י לפרש בא' מב' האופנים, או דהחילוק הוא בין גלגול ראשון לשני, או בין מים רחוק לקרוב, ונקט הא דמחלק בין גלגול ראשון לשני, דשם איכא סימן, דשייך לחלק בין ראשון לשני. אבל לענין קרוב ורחוק, אין שייך לדעת מה זה קרוב ומה זה רחוק, וא"כ יהי' צריך להחמיר מספק, ולכן הי' ניחא לי' להביא הא דשייך בי' סימן.

(ה) **תלוש ולבסוף חברו, לענין שחיטה מאי- פי' בחי' הר"ן,** דהיינו דמצינו לעינן עבודה זרה דתלוש ולבסוף חברו הוי תלוש, משום דקרא דע"ז מוכח הכי, דמדמעט רחמנא הרים, אלמא דוקא הר שהוא מחובר מיעקרא, אבל תלוש ולבסוף חיברו בביתו, יהי' אסור. ולענין הכשר זרעים איכא מ"ד דכמחובר דמי, וכן משמע מקראי, דדוקא חשב לצורך תלוש גמור הוי הכשר לקבל טומאה, אבל תלוש ולבסוף חברו כמחובר דמי. ולכן שואל הגמ' לענין שחיטה, האם אמרי' דכיון דנפק"ל דין תלוש בשחיטה מהא דמאכלת, דמשמע מיני' תלוש גמור, וכמו דאי' בזרעים, א"כ תלוש ולבסוף מחובר הו"ל כמחובר, או דלמא פסול מחובר גמרא גמירי לה, וא"כ י"ל דתלוש ולבסוף חברו הוי כתלוש, וכמו שמצינו לענין ע"ז. אולם ע' בחי' הרשב"א דכ' דרבא הי' מהדר למצוא עכ"פ חד תנא דס"ל דבהכשר זרעים הו"ל תלוש ולסוף חברו כתלוש, ומשמע דאם לכ"ע הי' תלוש ולבסוף חברו כמחובר לענין זרעים, לא יהי' שאלה לענין שחיטה, אלא יהי' ודאי כמחובר. וע"ע בדרישה (ו', א'), דכ' דמה דהגמ' נקט

(א) **הא בסרנא דפחרא, הא בסרנא דמיא, ואיבעית אימא, וכו'- ע' בתורת הבית להרשב"א (בית א', סוף שער א'),** דכ' דלפי לישנא בתרא, י"ל דסרנא דפחרא כשר לכתחלה לשחוט, דכולה מכח גברא קאתי, ולא גזרי' בהא, ומסתמא כל דמכח גברא שרי לכתחלה. וא"כ, כ' לדינא דכיון דללישנא קמא הוי סרנא דפחרא פסול רק מדרבנן, ובלישנא בתרא כשר אף לכתחלה, א"כ לדינא הו"ל ספק מדרבנן, וספק דרבנן להקל.

(ב) **הא בכח ראשון והא בכח שני- פרש"י,** ובתחלת גלגולו שחט. והעיר הרש"ש, הא בד"ה שאחר זה כ' דכח שני היינו לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושני', ולכאו' דברי רש"י סותרים אהדדי, והניח בקו'. אולם ע' בפרישה (ז', ג') שביאר דאין כוונת רש"י לומר דלאחר שגלגל פעם שני' אז הוי כח שני, אלא דבא לפרש דכח שני היינו גלגול שני', ולא דבגלגול שני' שחיטתו כשרה.

(ג) **הא בכח ראשון והא בכח שני- פרש"י לענין** האי מאן דכפתי' לחברי', דכח ראשון היינו שקשרו סמוך לשפת המים, וכיון שנקב נקב בשפת המים, מיד באו המים לפיו, וכח שני היינו שקשרו ברחוק, והמים הלכו, גרמא בעלמא הוא. וע' ביד רמ"ה (סנהדרין עז:): שהביא פי' זה מאית דמפרשי, וכ' דלאו מילתא היא, דכיון דגירי דילי' היא, מ"ש אם הוא קרוב, ומ"ש אם הוא רחוק. ולכן פי' בב' אופנים אחרים, א) דכח ראשון היינו מים דכבר נעקרו מדוכתייהו בשעת סילוק הדבר, אבל מים דאתו בתר הכי, והיינו כח שני, גרמא בעלמא הוא ופטור. ב) מים שבאו מכח ראשון היינו שהמים שיורדין בשעה שפנה להן דרך לא עמדו עד שהגיעו לאיש הכפות, אבל אם עמדו בדרך מחמת דבר שעייכבן, ולסוף נמשכו מאליהן והלכו, לאו גירי נינהו ופטור.

(ד) **הא בכח ראשון והא בכח שני- ע' בתבואות שור (ז', ג')** דהעיר על רש"י דלא פי' לענין שחיטה כמו שפי' לענין רציחה, אלא פי'

בקדשים. ולכן פי' דמדאיצטריך קרא להתיר להם בשר תאווה, משמע שהי' אסור להם לפני כן, והי' איסור בפנ"ע, ולא מחמת השחיטה. וע' בחי' הר"ן דכ' ליישב קו' תוס' על רש"י, וביאר דבאמת מוכח מקרא דואל פתח אה"מ לא הביאו דבשר תאווה אסור, משום דבשלמא אם בשר תאווה אסור, א"כ ממילא כל השוחט סתם, הו"ל כמקדישן בפירושו, דאל"כ למה הוא שוחט. אבל אי בשר תאווה שרי, א"כ חולין הוא שוחט, ולמה ענוש כרת.

(ט) **מעיקרא מ"ט איתסר, משום דהוה מקרבי למשכן-** פי' האור שמח (שחיטה ד', י"ז, ד"ה אבל צריך), דאף דאינו דורשין טעמא דקרא, אבל כאן דהתורה תלה להדיא בזה דכי ירחיב את גבולך, שמע' להדיא דהטעם הוא משום דמקרבי למשכן, ולכן הי' רצון ד' שיוזנו משלחנו ולא יהיו להוטים אחר תאות גרונם. אבל הק' לשי' הרמב"ם שם דס"ל דאף במדבר הי' מותר לאכול בשר תאווה ע"י נחירה, ורק בשחיטה הי' אסורה, א"כ הרי אין האיסור לאכול בשר תאווה מונעם כלום מתאותם, וא"כ מהו הגדר שגדרה תורה דרק כשהם קרובים למשכן אסור, וכי ירחיב גבולך יהי' מותר. וביאר דכשיצאו ממצרים, שהיו נוהגים שם לזבוח זבחים לע"ז, אז אמרה תורה שלא יהיו שוחטים כלל אלא לד', ועי"ז הם נפרשו מע"ז. וכל זה הי' שייך רק בשחיטה, אבל בנחירה לא הי' שום צורך לאסור עליהם. אבל כל זה הי' רק במדבר, כשהי' נחירה מותר. אבל כשבאו לא"י, ונאסר להם נחירה (מאיזה טעם), אז התיר להם הקב"ה גם לשחוט לעצמם, שהרי אל"כ לא יהיו יכולים לאכול בשר, כיון שלא היו קרובים לבהמ"ק.

(י) **מ"ט איתסר, משום דהוה מקרבי למשכן-** וע' דברים מחודשים באבן עזרא (ויקרא י"ז, ב'), דמשמע דאף בבהמ"ק שייך איסור זה, דכל שהוא קרוב לירושלים אסור לשחוט בשר תאווה, ורק ברחוק מירושלים מותר. אולם ברמב"ן על התורה (דברים יב, ב') כ' דכאשר ירחיב ד' את גבולכם, אז מותר לכלל כלל ישראל, אף היושבים בירושלים, לשחוט ולאכול בשר תאווה.

לדבר פשוט בע"ז דהוי כתלוש, ומבעיא לי' לענין שחיטה, היינו משום דבע"ז הוי חומרא להיות תלוש, דא"כ נאסר מדין ע"ז, משא"כ לענין שחיטה, דהתם הוי קולא, דאז שואל הגמ' האם נחשב תלוש או מחובר.

(ו) **אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה,** חיישינן שמא ידרוס- כ' תוס', דמשמע דהיכא דהסכין למעלה וצואר בהמה למטה אינו כשר אלא בדיעבד, דאברייתא דנעץ סכין קאי, וא"כ נמצא דהיכא דסכין למטה וצואר בהמה למעלה, דאז פסול אף בדיעבד. והק' דא"כ הול"ל חיישינן שמא דרס, דכיון דפסלי' אף בדיעבד, הול"ל לשון עבר. ותי' דאפי' אם אמר ברי לי שלא דרסתי, מ"מ שחיטתו פסולה, דחיישינן דאולי בפעם אחרת ישחוט כה"ג וידרוס. וכ"כ בתורת הבית (א', ב', יד.), אבל בבדק הבית שם, כ' הרא"ה לחלוק עליו, דכיון דמעשה זה לא הי' מותר לעשותו לכתחלה, א"כ לא שייך לגזור עליו, וא"כ אם אמר ברי לי שלא דרסתי, כשר בכה"ג. ומה דנקט לשון שמא ידרוס ולא נקט לשון שמא דרס, כ' הרא"ה דכשמא חיישינן שמא ידרוס, לא בא אלא לומר מהו החשש אם הסכין למעלה, אבל לא נכנס להפלוגתא אם תלוש ולבסוף חיברו הוי כמחובר או כתלוש, ולא קאי על ההיא ציור דהי' סכין נעוץ בכותל, אלא בדרך כלל, וא"כ שפיר נקט לשון שמא ידרוס [וצע"ע].

(ז) **ר' פפא אמר, בעופא דקליל- כ' הש"ך (ו', ח')** דמשמע בש"ס דזהו אסור לכתחלה, וכ"כ לענין לשחוט כשצואר הבהמה למעלה והסכין למטה, דאפי' אם הסכין אינו מחובר כלל, דעכ"פ כשר בדיעבד, אולם לכתחלה משמע דיש לחוש לדריסה אף בכה"ג. וע' בנקודות הכסף שם דהק' דמרש"י ותוס' משמע דמימרא דר' פפא קאי אהיהא ברייתא דיכול לשחוט בכה"ג אף לכתחלה, וכן הא דר' זביד דמכשיר בשחיטת סכין תלוש, דמשמע שהוא לכתחלה, וצ"ע.

(ח) **שבתחלה נאסר להם בשר תאווה- פרש"י,** דאם היו שוחטין בלא קרבן, היו חייבין כרת, מהא דכתי' ואל פתח אהל מועד לא הביאו. אולם ע' בתוס' דהק' דקרא זה לא איירי אלא